

Soproni Széchenyi István Gimnázium

Környezetnevelési program

A Soproni Széchenyi István Gimnázium Pedagógiai Programjának
3. sz. melléklete

Elfogadta a Soproni Széchenyi István Gimnázium nevelőtestülete 2018. augusztus 30-án

1. Alapelvek, jövőkép, célok

1. Alapelvek, jövőkép

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A diákok számára olyan oktatást kell az iskolának biztosítania, amelyben a szakmai képzésen kívül hangsúlyt kapnak az erkölcsi kérdések és a környezettudatos életmód. Interaktív módszerek segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős, magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kell kialakítanunk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyománnyá válását. A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani.

Belvárosi iskolánkban kiemelten fontos feladatunknak érezzük, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, környezet- és természetszeretetüket formáljuk, megszilárdítsuk.

Munkánk az iskolai élet sok területére terjed ki. Szemléletet csak úgy lehet formálni, ha minden tantárgyban és minden iskolán kívüli programon törekszünk arra, hogy diákjaink ne elszigetelt ismereteket szerezzenek, hanem egységes egészként lássák a természetet, s benne az embert. Érthető tehát, hogy a természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk volt és maradt. A kémia, a biológia, a földrajz és a fizika tantárgyak között már megvalósult az együttműködés. Egyre bővül azonban a kör. Sok kezdeményezés alakult ki a humán területeken is.

Tanórán, laboratóriumban, nyári táborokban vagy a nemzeti parkokban megismertetjük gyerekeinkkel a természetet, gyakoroltatjuk az egyszerű, komplex természetvizsgálatokat. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőttekké.

2. Konkrét célok

- *Folyamatos teljesítés:*
  - az egészségnevelési program és az iskolai drogstratégia frissítése;
  - a tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához;
  - a tantestületen belül továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása;
  - új környezeti nevelési irodalmak feldolgozásán alapuló foglalkozások szervezése;
  - drog-prevenációs program folytatása;
  - osztályfőnöki órák környezetvédelmi témában.

- *Hagyományok ápolása:*
  - környezetnevelési órák szervezése az egész iskolai közösség számára;
  - városunk nevezetességeinek feltérképezése;
  - az iskola híres személyiségeinek életét megismerni;
  - évfolyamonként erdei programok szervezése, megvalósítása;
  - Fertő-Hansági Nemzeti Park megtekintésének megszervezése és lebonyolítása.

- *Szaktárgyi célok:*
  - a kétszintű érettségi környezeti nevelésre vonatkozó ismereteinek gyakorlati alkalmazása;
  - a környezeti nevelés témáinak alapos elméleti és gyakorlati feldolgozása a szakórákon (pl. ember és környezete, természetismeret, a természet állapotának mérési módszerei, a környezetszennyezés hatása az emberre, a természeti, és az épített környezetre);
  - interaktív módszerek alkalmazása (csoportmunka, önálló kísérlet, problémamegoldó gondolkodást fejlesztő feladatok);
  - szakkörök szervezése;
  - környezeti nevelés témájú versenyekre felkészítés;
  - multimédiás módszerek alkalmazása tanórán és tanórán kívül;
  - IKT eszközök és módszerek alkalmazása a tanórán és tanórán kívül.

2. A környezeti nevelés színterei iskolánkban

Hagyományos tanórai oktatásszervezésben

- A szakórákon a tanmenetek előírásainak megfelelően az adott környezeti nevelési tartalmakat megismertetjük diákjainkkal. Az óra tartalma határozza meg, hogy milyen módszerekkel mélyítjük el a tananyagot. Az osztályfőnöki órákon kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos környezeti témák. Az IKT eszközök jelentős szerepet kapnak az ismeretek átadásában, feldolgozásában és ellenőrzésében. Célunk az élményszerű tanítás. Fontosnak tartjuk, hogy a diákjaink felelősségteljesen, környezettudatosan és holisztikusan tanuljanak meg élni, és ezek értékek mentén gondolkodni és viselkedni.
- A szemléltetés jelentős szerepet kap a tananyag elsajátításában (laborkísérletek). Lényegesnek tartjuk, hogy diákjaink a gyakorlati feladatokon keresztül erősítsék meg elméleti tudásukat.

Nem hagyományos tanórai keretben

- A 9. évfolyam „A” és „C” jelű osztályai a Fertő-Hanság Nemzeti Parkot látogatják meg.
- Diákjaink rendszeresen vesznek részt a Soproni Egyetem Ligneum Látogatóközpontjának programjain (pályázati együttműködések, projektórák), látogatják a Soproni Egyetem Botanikus kertjét (szakmai gyakorlati órák), a környező erdőket (tanulmányi kirándulás), és a múzeumokat (környezeti nevelés múzeumpedagógiai órákon).
- Pályaorientációs napon céglátogatásokat is szervezünk tanulóinknak(pl. Sörgyár, Autoliv KFT, Harrer Csokoládéműhely és Cukrászda, Hirschler Üvegipari Vállalkozás stb.).

Tanórán kívüli programok:

- A kempteni testvériskolával környezet- és természetvédelmi projekteket szervezünk és valósítunk meg (közös megfigyelések, elemzések, értékelések).
- A szülők részére esetenként környezeti nevelési előadásokat szervezünk.
- A tanulók rendszeresen vesznek részt környezeti nevelési témájú versenyeken (pl. Kitaibel Pál Biológiaverseny, Sajó Károly Kárpát-medencei Környezetvédelmi Csapatverseny, Hermann Ottó Kárpát-medencei Biológia Verseny).
- Idegen nyelveken fordítási versenyeket szervezünk, ahol gyakran szerepelnek természetvédelemmel foglalkozó cikkek is.
- Részt vállalunk különböző környezeti neveléssel foglalkozó kiadványok összeállításában, megírásában.

- Az iskolában rendszeresen, különböző gyűjtési akciókat (pl. elem- alumínium-, használt háztartási zsiradék, papírgyűjtés) szervezünk.
- Kiállításokat rendezünk jeles alkalmakra: pl. a Föld Napján rajz- és fotókiállítást, nyári táborokról bemutató, illetve az iskolánapi poszterekből összeállított kiállítást.
- Tanulóink sok környezetvédelemmel foglalkozó civil kezdeményezésben vállalnak szervezési, kivitelezési feladatokat.

3. A környezeti nevelés tartalma

1. Környezeti nevelés 7-8. évfolyamokon

a) Ismeretszerzési-feldolgozási és alkalmazási képességek:a tanuló

- legyen képes a természet jelenségeit (tárgyak, élőlények) és folyamatait észrevenni, azokat elemi szinten megfigyelni;
- vegye észre a természet szépségeit (sokféleségét);
- lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges körülményeket;
- ismerje fel, hogy felelős a természet jövőjéért, fenntarthatóságáért;
- tudjon egyszerű természettudományi vizsgálatokat, kísérleteket végrehajtani;
- tudja a megfigyeléseket, méréseket, a kísérlet során nyert adatokat áttekinthetően rendezni;
- törekedjen a természet- és környezetvédelmi problémák enyhítésére, megoldására.

b) Tájékozottság az anyagról:a tanuló

- tudja, mely anyagok szennyezik legjobban a környezetet;
- ismerje az emberi szervezetet veszélyeztető anyagok (alkohol, nikotin, drog, gyógyszer) szervezetre gyakorolt hatását.

c) Tájékozódás időben:a tanuló

- tudja, hogy az élőlények, a földi élet is változnak, fejlődnek az idő múlásával;
- tudja, hogy az idő az egyik alapvető jellemzője a természeti jelenségeknek;
- tudja, hogy egyes folyamatok megfordíthatók, bizonyos folyamatok nem;
- legyen áttekinthető az élőlények egyedfejlődéséről.

d) Tájékozódás térben: a tanuló

- ismerje a környezetében élő növények és állatok elterjedését;
- legyen áttekintése az egyes kontinensek, országok jellemző növényeiről, állatairól, biológiai sokféleségről;
- értelmezze az élőhely és élőlény szoros összefüggését, a környezeti feltételek figyelembevételével.

e) Tájékozottság a természettudományos megismerésről, a természettudomány fejlődéséről: a tanuló

- tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteinket a megfigyelés, vizsgálódás, kísérletezés, mérés útján szerezzük meg;
- ismeretei felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek, rádió, televízió, előadások, hallgatása, nézése révén is fejlesztheti;
- ismerje a tananyaghoz kötődő tudósokat, azok eredményeit;
- értse, hogy a megismerési folyamat közelít a valóság felé.

f) Részletes követelmények, összhangban megvalósítható céljainkkal:

A tanulók sajátítsák el a kulcskompetenciákat:

- az anyanyelvi kommunikációt;
- az idegennyelvi kommunikációt;
- a matematikai, természettudományi és technikai kompetenciát,
- a digitális kompetenciát;
- a tanulás tanulását;
- a személyközi és állampolgári kompetenciákat;
- a vállalkozói kompetenciát;
- a kulturális kompetenciát.

Ezen kívül váljanak magabiztossá az alábbi képességekben:

- gondolkodási;
- tudásszerző (ismeretszerző, problémamegoldó, alkotó);
- kognitív kommunikációs (ábraolvasási, ábrázolási, beszéd, beszédértési, olvasási, fogalmazási);
- tanulási képesség;
- önvédő, önellátó, önszabályozó, önfejlesztő ;
- érdekérvényesítési;
- kontaktuskezelési;
- szervezési.

Belépő modulok

7. osztály: a tanulók ismerjék fel,

- hogy lakóhelyük, szülőföldjük milyen gazdag természeti, környezeti, és kulturális értékekkel rendelkeznek;
- hogy a megismerés folyamatát az érzelmek is motiválják;
- hogy a tárgyakat, jelenségeket egységben kell szemlélni;
- hogy a lényeges dolgokat észre kell venni;
- hogy az energia milyen hatással van életükre;
- hogy az energiaforrások, a felszíni formák megjelennek a közvetlen környezetükben;
- hogy a testmozgás, a személyes higiénia ápolása mennyire fontos életükben;
- hogy a környezeti hatások miképpen alakítják a településünket;
- a növény-, állatfajok jellegzetességeit, az élővilág sokféleségét;
- a folyamatok logikus egymásra épülését;
- az egyéni -, csoportmunka gyakorlásának jelentőségét;
- a „megfigyelés, a tervezés, és a végrehajtás” egységét;
- hogy nem egyedül élek a Földön.

8. osztály

- sűrűség, tömeg, térfogat tér, idő értelmezése;
- kölcsönhatások elemzése;
- sűrűdés, közegeellenállás jelensége a mindennapokban és az élővilágban;
- energia-előállítás;
- energiaváltozás törvénye;
- energiaáramlás;
- elektromos áram előállítás;
- veszélyes hulladékok;
- megújuló, meg nem újuló erőforrások;

- energiatakarékosság;
- fenntarthatóság;
- váltakozó áramú generátorok erőforrásai;
- testünk energiaforrásai;
- testünk takarékos életvitele;
- környezetszennyezés;
- az ember egészsége, normál életvitel;
- „megfigyelés, tervezés, végrehajtás” gyakorlása;
- egyéni és csapatmunka fejlesztése;
- toleranciára, megértésre nevelés.

Az osztályfőnöki munka és a környezeti nevelés

7. évfolyam: témák - A fogyasztói társadalom. A hulladék.

Tudjuk, hogy nem jól csináljuk. És mégsem változtatunk vásárlási szokásainkon? Mit veszünk? Mikor, miért? Hogyan vagyunk becsapva, manipulálva a csalóka reklámok által? Miért vásárolunk drága pénzen hulladékot? Hol van a szemét, amikor nincs? Valóban eltűnt, vagy csak nem látható?

Ezekre és ezekhez hasonló kérdésekre keresünk választ. Vásárlási felmérések, interjúk, kérdőívek segíthetik a feltárást Szennyvíztisztító, hulladéklerakó felkeresése a megoldás egyik lehetőségét mutatja be.

Javasolt program: egy hulladék lerakó megtekintése vagy egy előadás a szelektív hulladékgyűjtésről, annak helyzetéről városunkban (a Soproni Városüzemeltetési Kft. meghívott szakembere nyújthat tájékoztatást, vagy a tanulók saját maguk dolgozzák, kutatják fel a témát.)

8. évfolyam: téma - A varázsszó: energia.

Miből lesz? Talán a semmiből keletkezik? Mivé válik? Hol tűnik el észrevétlenül? Valóban eltűnik, vagy átalakul? Mit ad nekünk, és mit vesz el unokáinktól?

Tegyük láthatóvá, megfoghatóvá, mérhetővé, utolérhetővé! Látogassunk el valamilyen bányába, erőműbe, közüzemi szolgáltatóhoz. Vegyük „nagyító alá” közüzemi számláinkat!

Javasolt program: a helyi Vízmű meglátogatása.

A környezeti nevelés helyi tartalma a tantárgyak nevelési programja szerint (5 óra)

7. évfolyam

- Mindennapi környezetünk (az iskola és az otthon);
- Városismereti séta;
- Sopron környéke (tanulmányi kirándulás);
- pl. a Föld Napja (kirándulás, pályázatok, filmvetítés)

8. évfolyam

- Szelektív hulladékgyűjtés;
- Látogatás egy modern hulladék-feldolgozóba;
- Hírek, újságcikkek gyűjtése;
- Mindennapi környezetünk (az iskola és az otthon);
- pl. a Föld Napja (kirándulás, pályázatok, filmvetítés)

2 Környezeti nevelés 9-12. évfolyam

Hosszú távú cél:

A diákokban ki kell alakítani:

- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt;
- a környezet értékei iránti felelős magatartást;
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség megőrzését;
- a rendszerszemléletet;
- tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését.

A célok eléréséhez szükséges készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
- ökológiai szemlélet;
- szintetizálás, analizálás;
- kreativitás;
- együttműködés, alkalmazkodás;
- vitakészség, kritikus véleményalkotás;
- értékelés és mérlegelés készsége;
- kommunikáció, médiahasználat.

Módszerek:

- kooperatív tanulási technikák;
- projektmódszer;
- terepgyakorlati módszerek
- kreatív tevékenység;
- művészi kifejezés;
- drámapedagógiai lehetőségek.

Ismeretszerzési képességek:

- a természeti jelenségek megfigyelésén kívül legyen képes az ok-okozati összefüggések észrevételére;
- legyen képes a problémamegoldó gondolkodásra, döntésképeségre;
- értse meg a globális összefüggéseket;
- tegyen szert az ökológiai gondolkodás képességére, érezzen felelősséget a környezet védelmével szemben;
- sajátítsa el alapvetően szükséges viselkedésformákat, normákat;
- rendelkezzen rendszerszemlélettel;
- szeresse, tisztelje a természetet.

A diákok legyenek képesek:

- a környezeti hatások és az egészséges testi fejlődés kapcsolatát észrevenni;
- lényeges és lényegtelen információk közti különbségtételre;
- problémafelvetésre, vitára, véleményalkotásra;

- az ember természetátalakító tevékenységét megérteni;
- a világot érintő globális problémák felismerésére;
- a környezeti mérések eredményeinek elemzésére, értelmezésére;
- táblázatok, grafikonok készítésére, elemzésére;
- szintetizáló, lényegkiemelő logikus gondolkodásra;
- tudjanak a valós életből vett példákat elemezni, megfelelő következtetéseket levonni;
- egyszerű statisztikai módszereket alkalmazni;
- a környezeti változások magyarázatára;
- az egészségkárosító hatások megismerésére; (a csökkentés lehetőségeinek megismerésére is)
- az élőlények alapvető szervezeti-működési jellemzőinek megismerésére; (okozati összefüggések);
- a testi-lelki egészséget megőrző életviteli technikák elsajátítására;
- a környezetvédelemmel foglalkozó szervezetekkel való együttműködésre;
- grafikonok, adatok értelmezésére;
- komplex, integráló gondolkodásmódra.

Az osztályfőnöki munka és a környezeti nevelés

9. évfolyam: Környezeti nevelés (3 óra) – téma:

- A racionális, egészséges életvezetés, életmód kialakítása.
- Szokásaink a múlt, a jelen, a jövő környezetében.
- Mikrokörnyezet kialakítása, osztálytermünk díszítése C és D osztályok + 0. évfolyam.
- A fogyasztói társadalom. A hulladék. C és D osztályok + 0. évfolyam.

10. évfolyam: Környezeti nevelés (4 óra) – téma:

- A graffitiról felelősségteljesen.
- A „füstmentes” környezet kialakítása.
- Az iskolai „Egészségnap” szervezésében való aktív közreműködés.

11. évfolyam: Környezeti nevelés (4 óra) – téma:

- Könyezettudatosság megjelenítése az iskolában.
- Túra a Soproni- hegységben.
- A Soproni Őszi Tárlat megtekintése.
- Az iskolai növényeink folyamatos ápolása, pótlása.

12. évfolyam: Környezeti nevelés (4 óra) – téma:

- Egészségfejlesztő programok gondozása (pl. egészségfejlesztő faliújság)
- A Sopronkőhidai Börtön látogatása, tapasztalatok levonása, összegzése.
- Budapesti múzeumlátogatás: pl. a Terror-háza, a Holocaust Dokumentációs Központ megtekintése.

A környezeti nevelés helyi tartalma a tantárgyak nevelési programja szerint

9. évfolyam:

- Fertő-Hansági Nemzeti Park (A és C osztály tanulmányi kirándulás).
- Mindennapi környezetünk (az iskola és az otthon – házi dolgozat).
- Tematikus órák: pl. a Föld Napja (kirándulás, pályázatok, filmvetítés).
- Céglátogatás (Pályaorientációs nap).

10. évfolyam

- Társadalmi kontroll, civil kezdeményezések, érdekvédelmi szervezetek megismerése (előadások);
- Törvényi szabályozás (általános ismeretek)
- Mindennapi környezetünk (az iskola és az otthon – házi dolgozat).
- Tematikus órák: pl. a Föld Napja (kirándulás, pályázatok, filmvetítés).
- Céglátogatás (Pályaorientációs nap).

11. évfolyam

- A gazdaság és a környezet kapcsolata.
- Céglátogatás (Pályaorientációs nap).
- Mindennapi környezetünk (az iskola és az otthon – házi dolgozat).
- Tematikus órák: pl. a Föld Napja (kirándulás, pályázatok, filmvetítés).

12. évfolyam

- Mindennapi környezetünk (az iskola és az otthon – házi dolgozat)
- Tematikus órák: pl. a Föld Napja (kirándulás, pályázatok, filmvetítés).
- Céglátogatás (Pályaorientációs nap).